
Gibanje števila in deleža starejšega prebivalstva v Sloveniji

Author(s): Aleksander JAKOŠ

Source: *Urbani Izziv*, No. 11 (april 1990), pp. 51-52

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44179904>

Accessed: 31-08-2018 09:32 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This article is licensed under a Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

JSTOR

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

Aleksander JAKOŠ

Gibanje števila in deleža starejšega prebivalstva v Sloveniji

Zaradi zniževanja števila rojstev in vedno daljše življenjske dobe je praktično celotno Evropo in tudi večji del razvitega sveta zajel zelo intenziven proces staranja prebivalstva. Staranje prebivalstva se kaže v vedno večjem številu starejših prebivalcev, še bolj pa v njihovem deležu v celotnem prebivalstvu. Ta proces velja za vse eropske države, še bolj izrazit pa je v posameznih delih držav ali pri specifičnih skupinah prebivalcev. To je v Sloveniji še posebno nazorno v tradicionalnih območjih odseljevanja, kajti kjer se je mlajše prebivalstvo odselilo, sedaj tudi ni rojstev, s tem pa skupno število prebivalcev nazaduje, medtem ko se povečuje delež starejšega prebivalstva. Zelo nenormalno visok pa je v Sloveniji na primer tudi delež starejšega prebivalstva pri kmečkem prebivalstvu.

Namen tega kratkega prispevka je predvsem prikazati nekatere novejšje spremembe v številu in deležu starejšega prebivalstva v Sloveniji.

Starjše prebivalstvo nam pomeni prebivalstvo, ki je staro 65 let in več. Prav zaradi intenzivnega procesa staranja pa se v demografiji vedno bolj pojavlja kot posebna skupina tudi število prebivalcev, starih 85 let in več. Tako na primer v projekciji prebivalstva, ki smo jo izdelovali na inštitutu leta 1983 za potrebe projekta Slovenija 2000, kot najvišjo sumarno skupino navajamo samo prebivalce, starejše od 65 let, v novejšji projekciji pa tudi za skupino 85 let in več.

Število prebivalcev, starejših od 65 let, je v Sloveniji po vojni naraščalo do leta 1980, po tem letu pa je število prebivalcev, starejših od 65 let, nekaj časa celo upadalo. Gre nekako za

desetletno generacijo, ki je bila v primerjavi z ostalimi generacijami zelo maloštevilna. V obdobju 1980-1990 so namreč v skupino prebivalcev, starejših od 65 let, vstopali prebivalci, rojeni v letih 1910-1920. Zaradi prve svetovne vojne in tudi ostalih tedanjih političnih sprememb v Sloveniji so bile to po številu šibkejše generacije. Že tako šibke generacije pa so bile ponovno prizadete med drugo svetovno vojno, saj so bili ti prebivalci ob začetku vojne stari dvajset do trideset let in prav med njimi so bile žrtve zopet največje.

V letošnjem letu izdelujemo novo projekcijo prebivalstva Slovenije, ki naj pokaže nekatere novejšje demografske spremembe v Sloveniji

Po letu 1981 je v Sloveniji število rojstev začelo zelo hitro upadati, hkrati pa se je nekoliko znižalo tudi doseljevanje v Slovenijo. S tem je začelo skupno število prebivalcev naraščati počasneje, še hitreje pa je naraščal delež starejših prebivalcev.

Za izdelavo nove projekcije prebivalstva smo v okviru delovne skupine pri Zavodu za družbeno planiranje SR Slovenije ocenili bodoči pozitivni migracijski saldo Slovenije, Vojka Šircelj iz Zavoda za statistiko SR Slovenije pa je izdelala tudi novejšje koeficiente rodnosti in doživetja. Na tej osnovi je bila izdelana nova projekcija prebivalstva, ki sem jo nekoliko podrobneje predstavil v prejšnji številki.

CILJNA PROJEKCIJA PREBIVALSTVA SLOVENIJE ZA OBDOBJE 1989-2000

LETO	SKUPAJ	število prebivalcev in doseljenih			% prebival. SRS	
		65	85	MIGR	65	85
1989	1 996 678	208 753	15 013	0	10,46	0,75
1990	2 004 994	211 771	15 059	4000	10,56	0,75
1991	2 012 836	215 408	15 141	3800	10,70	0,75
1992	2 020 223	219 391	15 437	3600	10,86	0,76
1993	2 027 149	223 697	15 627	3400	11,04	0,77
1994	2 033 666	228 656	15 943	3200	11,24	0,78
1995	2 039 774	233 382	16 320	3000	11,44	0,80
1996	2 045 489	240 004	16 697	2800	11,73	0,82
1997	2 050 818	245 243	16 758	2600	11,96	0,82
1998	2 055 787	250 539	17 114	2400	12,19	0,83
1999	2 060 333	255 000	17 304	2200	12,38	0,84
2000	2 064 450	259 085	17 316	2000	12,55	0,84
2001	2 068 157	262 684	16 218	1900	12,70	0,78
2002	2 071 431	266 474	14 552	1800	12,86	0,70
2003	2 074 208	269 381	13 155	1700	12,99	0,63
2004	2 076 345	272 135	12 273	1600	13,11	0,59
2005	2 077 737	274 975	12 685	1500	13,23	0,61
2006	2 078 241	277 800	13 477	1400	13,37	0,65
2007	2 077 863	279 808	14 476	1300	13,47	0,70
2008	2 076 617	282 621	15 399	1200	13,61	0,74
2009	2 074 499	284 928	16 319	1100	13,73	0,79
2010	2 071 587	284 791	16 983	1000	13,75	0,82

V tem prispevku nas predvsem zanima, kaj pomeni ta nova projekcija za starejše prebivalstvo. Po tej projekciji bi se število prebivalcev, starejših od 65 let, povečalo od 208.753 v letu 1989 na 259.085 v letu 2000 in na 284.791 v letu 2010. Znižana rodnost in manjše doseljevanje v Slovenijo praktično nimata vpliva (vsaj kakih 30 let - doseljevanje - ali 65 let - rodnost) na skupino prebivalcev starjših od 65 let, zato je delež te skupine v celotnem številu prebivalstva naraščal še hitreje kot pa absolutno število. V letu 1981 je bil delež prebivalcev, starih 65 let in več, v vsem prebivalstvu 11,34%. Zaradi manj številne generacije, kar je posledica obeh vojn, se je do leta 1989 ta delež znižal na 10,46%, nato pa bo hitro naraščal do leta 2000 na 12,55%, do leta 2010 pa se bo povzpел že na 13,75%.

Gibanje števila prebivalcev starejših od 85 let, zopet kaže vse značilnosti manj številne generacije, toda z dvajsetletnim zamikom. Število prebivalcev v tej starostni skupini bo naraslo od 15.013 v letu 1989 na 17.316 v letu 2000. Sledi zelo močan padec kot posledica obeh vojn (12.273 v letu 2004), nato pa bo število zopet naraslo na 16.983 v letu 2010.

Novejša projekcija prebivalstva Slovenije predpostavlja počasnejšo rast števila prebivalcev. To pa ne velja za starejše prebivalstvo, na katerega število vpliva le stopnja smrtnosti in številčnost generacij. Zato se bo ob predpostavkah te projekcije delež starejših prebivalcev v vsem prebivalstvu višal še hitreje.

Aleksander Jakoš, dipl. geogr.

Marija VOVK Načrtovanje za značilne skupine prebivalstva

(nadaljevanje iz prejšnje številke)

Pri planiranju stanovanjskih potreb, pri načrtovanju stanovanjskih objektov in oblikovanju opreme je pomembno poznati navade, zahteve in potrebe stanovalcev. Še toliko bolj je to potrebno pri reševanju stanovanjskih potreb značilnih skupin prebivalstva. To so samski ljudje oz. tisti, ki živijo sami, matere samohranilke, študenti, družine z malimi otroki, stari ljudje in telesno ovirani.

V daljnih severnih deželah, na Švedskem in Finskem, sem preživela pet let in ob delu dobro spoznala, kako tam in v sosednjih državah skrbijo za stare ljudi. Starostno varstvo je zelo razvejano in obsega ne le razne ugodnosti (npr. skrajšan delovni čas pred upokojitvijo, zato pa podaljšana delovna doba) in domove za stare ljudi, temveč tudi vrsto različnih stanovanjskih možnosti ob ustrezno organizirani pomoči. Glede na družbene spremembe in potrebe se njihovo varstvo dopolnjuje, spreminja.

Stari ljudje

V skupino starih ljudi prištevamo (statistično) vse tiste, ki so stari 65 let in več. Koledarsko določeno leto starosti je le okvirna postavka, saj je staranje brez dvoma raznoter individualni proces in mu je zaradi tega težko postaviti točen začetek. Za zadovoljivo usmerjeno planiranje starostnega varstva pa je potrebno postaviti starostno mejo.

Stari ljudje običajno niso več v delovnem razmerju, so upokojeni.

Za ogroženo skupino prebivalstva jih imamo zato, ker potrebujejo za svoja osnovna življenjska opravila več ali manj pomoč drugih oziroma

vsaj nadzor, ali pa bodo to pomoč skoraj zagotovo potrebovali pozneje, če za sedaj še ni potrebna.

Strnimo nekaj najpomembnejših ugotovitev in značilnosti ter iz njih poskusimo izluščiti potrebe starega človeka. Ugotovitve:

- starostna meja: 65 let in več,
- pretežno upokojenci,
- slabši ekonomski položaj,
- demografske ugotovitve (število, delež, spol, stan, daljša življenjska doba),
- zdravstvene ugotovitve več-bolezenskost, večja potreba po zdravstvenem varstvu,
- stanovanjske ugotovitve: nižji standard, neustrezni bivalni pogoji, arhitekturne ovire ipd.

Značilnosti:

- proces staranja postaja vse bolj izrazit, slabe življenjske razmere in psihofizična neaktivnost ga še pospešijo,
- potreba po pomoči, negi, nadzoru postaja sčasoma večja,
- labilnejše, slabše zdravstveno stanje,
- pojav večbolezenskosti,
- psihološke spremembe zaradi pregrupacije v skupino upokojencev (stresi, ranljivost ...),
- nagnjenje do družbene izolacije.

Potrebe starih ljudi:

- ustrezno stanovanje za ohranitev samostojnega gospodinjstva,
- organizirana pomoč v vseh oblikah na domu,
- zavodsko bivanje - oskrba in nega (za 5% ljudi iz starostne skupine)
- bivalno okolje brez grajenih in arhitekturnih ovir: dostopnost, uporabnost,
- možnost fizične dejavnosti: sprehajanje, kolesarjenje, balinanje, igre na mizah (šah, karte), vrtnarjenje in plavanje,
- dosegljive centralne dejavnosti,
- možnost povečanega radija mobilnosti (možnost prevoza, uporaba mestnega potniškega prevoza ...),